

Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II

Ступінь вищої освіти	Перший (бакалаврський) рівень	Форма навчання	Денна Заочна	Навчальний рік/семестр	1-й рік/ II семестр 2023/2024 навчальний рік
-----------------------------	--------------------------------------	-----------------------	-------------------------	-------------------------------	---

Силабус

Назва навчальної дисципліни	Історія зарубіжної літератури: Антична література
Кафедра	філології (українське відділення)
Освітня програма	Спеціальності підготовки бакалаврів з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка за напрямом 014 Середня освіта (Українська мова та література); Кваліфікація: бакалавр середньої освіти, вчитель української мови і літератури та зарубіжної літератури Форма навчання денна / заочна
Тип дисципліни, кількість кредитів та годин (лекції/семінарські, лабораторні заняття/самостійна робота)	Тип дисципліни (обов'язкова чи вибіркова): обов'язкова Шифр дисципліни: ОК 12 Антична література Кількість кредитів: 5 (150 годин) Лекції: 36 Семінарські/практичні заняття: 24 Лабораторні заняття: Самостійна робота: 90
Викладач(і) відповідальний(і) за викладання навчальної дисципліни (імена, прізвища, наукові ступені і звання, адреса електронної пошти викладача/ів)	- Бергсасі Аніко Ференцівна завідувач кафедри, професор; доктор з гуманітарних наук, доцент beregszaszi.aniko@kmf.org.ua - Чонка Тетяна Степанівна кандидат філологічних наук, доцент chonka.tetyana@kmf.org.ua - Кейс Маргаріта Юріївна доцент; кандидат історичних наук зі спеціальності етнологія kesz.margit@kmf.org.ua
Пререквізити навчальної дисципліни	Для вивчення курсу студенти потребують базових знань зі вступу до літературознавства, психології та педагогіки, достатніх для сприйняття матеріалу, а також досвід роботи з літературними та літературно-критичними джерелами, вміння узагальнювати і систематизувати поданий матеріал.
Анотація дисципліни, мета та очікувані програмні результати навчальної дисципліни, основна тематика дисципліни	Курс «Історія зарубіжної літератури: Антична література» є нормативною навчальною дисципліною зі спеціальності 01 Освіта/Педагогіка за напрямом 014 Середня освіта (Українська мова і література), яка викладається у II семестрі в обсязі 5 кредитів. Курс розроблено таким чином, щоб надати студентам необхідні знання, обов'язкові для розуміння своєрідності

історико-культурного та літературного процесів Античності.

Метою викладання навчальної дисципліни є виробити цілісне уявлення про літературний процес Античності; виявлення світового значення та особливостей розвитку літератури Античності; аналіз етапів літературного розвитку і творчості найвідоміших письменників окресленого періоду.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких **загальних компетентностей**:

ЗК 2. – Здатність системно аналізувати головні тенденції історичного розвитку українського народу, цінувати його культурно-історичні та морально-етичні надбання та сприяти розв'язанню актуальних загальнодержавних і суспільних завдань.

ЗК 3. – Здатність до критичного мислення й ціннісносвітоглядної реалізації особистості. Здатність учитися впродовж життя й оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 4. – Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел; використання інформаційних і комунікаційних технологій, зокрема для вирішення стандартних завдань професійної діяльності.

ЗК 5. – Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 6. – Здатність діяти із соціальною відповідальністю, розуміти основні принципи буття людини, природи, суспільства.

ЗК 7. – Здатність працювати в команді та автономно.

ЗК 9. Цінування мультикультурності та повага до неї.

ЗК 10. – Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 11. – Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких **фахових компетентностей**:

ФК 4. – Здатність характеризувати загальні властивості літератури як мистецтва слова, закони побудови художнього твору, особливості письменницької праці, літературні стилі, наукові методи і школи в літературознавстві.

ФК 5. – Здатність аналізувати основні тенденції розвитку світового літературного процесу та українського письменства.

ФК 6. – Системні знання про основні періоди розвитку літератури, що вивчається, від давнини до XXI століття, еволюцію напрямів, жанрів і стилів, чільних представників та художні явища.

ФК 8. – Здатність розуміти сутність й соціальне значення майбутньої професії, основних проблем дисциплін, що визначають конкретну філологічну галузь, їх взаємозв'язку в цілісній системі знань.

ФК 9. – Здатність організувати і здійснювати навчально-виховний процес з української мови і літератури та зарубіжної літератури.

ФК 11. – Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв’язання професійних завдань.

Програмні результати навчання:

ПРН 2. – Аналізувати головні тенденції історичного розвитку українського народу, аргументувати свої погляди на дискусійні моменти з історії України та сучасного суспільного життя.

ПРН 3. – Ефективно працювати з інформацією: добирати необхідні дані з різних джерел, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати.

ПРН 4. – Організувати процес свого навчання й самоосвіти.

ПРН 5. – Демонструвати розуміння фундаментальних принципів буття людини, природи, суспільства.

ПРН 7. – Застосовувати філологічні знання для розв’язання професійних завдань.

ПРН 8. – Використовувати інформаційні й комунікаційні технології, зокрема для вирішення стандартних завдань професійної діяльності.

ПРН 9. – Знати норми української літературної мови та вміти їх застосовувати у практичній діяльності.

ПРН 10. – Володіти різноплановими методами і способами перевірки знань з української мови і літератури та зарубіжної літератури.

ПРН 11. – Організувати різні форми і способи навчальної, навчально-методичної, наукової, творчої та інших видів діяльності, які стосуються філології чи педагогіки.

ПРН 12. – Здатність управляти процесами навчальної діяльності, виховання та розвитку особистості учня.

ПРН 13. – Вільно спілкуватися з професійних питань із фахівцями та нефахівцями (зокрема представниками інших культур) державною мовою, усно й письмово, використовуючи концептуальні наукові та практичні знання, когнітивні вміння та навички.

ПРН 15. – Здатність вільно користуватися спеціальною термінологією в обраній галузі філологічних досліджень.

ПРН 16. – Уміння визначати художню своєрідність творів та творчості письменника загалом із використанням системи основних понять і термінів літературознавства.

ПРН 17. – Уміння розуміти закономірності літературного процесу, художнього значення літературного твору у зв’язку з суспільно-літературною ситуацією, літературною

критикою і літературною епохою.

ПРН 18. – Знання кращих творів української і зарубіжної літератури.

Тематика курсу
Антична література (1 курс, 2-й семестр)

Тема лекційних занять
(36 годин)

Історичні процеси періоду Античності.
Антична міфологія.

Види і зміст античного епосу.
“Іліада” і “Одіссея” Гомера як найдавніші пам’ятки античної літератури: історична та міфологічна основи; сюжет і композиція поем

Дидактичний та генеалогічний епоси Гесіода . Творчість Езопа.

АНТИЧНА ЛІРИКА
ДАВНЬОГРЕЦЬКА КЛАСИЧНА ЛІРИКА
1. Соціально-історична й міфологічна основи давньогрецької лірики.
2. Класифікація і періодизація давньогрецької лірики, особливості видів.
3. Поетико-естетичний зміст і художня своєрідність лірики Давньої Греції.

ПОЕЗІЯ ЕЛЛІНІСТИЧНОЇ ДОБИ
(ОЛЕКСАНДРІЙСЬКА ЛІРИКА)
1. Олександрійська поезія як явище елліністичної культури .
2. Тематичне й жанрове новаторство поетів-олександрійців.

АНТИЧНА ТРАГЕДІЯ
ЕТАПИ РОЗВИТКУ ДАВНЬОГРЕЦЬКОЇ ТРАГЕДІЇ
1. Походження давньогрецької трагедії
2. Давньогрецький театр. Організація театральної справи
3. Проблематика і структура давньогрецької трагедії
4. Етапи розвитку давньогрецької трагедії

АНТИЧНА КОМЕДІЯ
ДАВНЬОГРЕЦЬКА КОМЕДІЯ
1. Походження давньогрецької комедії
2. Різновиди давньогрецької комедії. Проблематика і структура староаттичної комедії

АНТИЧНА ПРОЗА
1. Давньогрецька проза і її різновиди
2. Елліністична проза. Пізньогрецький роман

ЖАНР ТРАГЕДІЇ В РИМСЬКІЙ ЛІТЕРАТУРІ
1. Походження римської драми
2. Римський театр
3. Жанр трагедії в римській літературі .

ЖАНР КОМЕДІЇ В РИМСЬКІЙ ЛІТЕРАТУРІ
Соціально-міфологічна основа римської комедії

РИМСЬКА ПОЕЗІЯ “ЗОЛОТОГО ВІКУ”

	<p>1. Особливості римської культури епохи принципату</p> <p>2. Місце Вергілія в римській літературі</p>
	<p>1. Творчість Горація – основоположника римського класицизму</p> <p>2. Доля і творчість Овідія</p>
	<p>Прозові жанри в римській літературі .</p> <p>Ораторська проза. Марк Туллій Ціцерон</p>
	<p>Історична проза. Тіт Лівій “Римська історія”. Публій Корнелій Тацит.</p>
	<p>Художня проза. Луцій Апулей “Метаморфози” (“Золотий осел”).</p>
	<p>Викривально-сатиричний напрям в римській літературі. Петроній Арбітр “Сатирикон”.</p>
	<p align="center">Теми практичних занять (24 години)</p>
	<p>Тема 1. АНТИЧНА МІФОЛОГІЯ</p> <p>1. Міф як поняття, “механізм” його виникнення .</p> <p>2. Періоди розвитку античної міфології, їхня характеристика.</p> <p>3. Класифікація міфів.</p> <p>4. Міфи Давньої Греції.</p>
	<p>Особливості римської міфології</p> <p>Міфи Давнього Риму.</p>
	<p>Тема 2. ВИДИ І ЗМІСТ АНТИЧНОГО ЕПОСУ</p> <p>1. Різновиди давньогрецького епосу.</p> <p>2. “Гомерівське питання”: його суть і основні теорії. “Іліада” і “Одіссея” як найдавніші пам’ятки античної літератури: історична та міфологічна основи; сюжет і композиція поем.</p> <p>3. Давня Греція у поемах Гомера .</p> <p>4. Художні особливості “Іліади” і “Одіссеї”.</p>
	<p>Тема 3. Дидактичний та генеалогічний епоси Гесіода. Творчість Езопа та Федра.</p>
	<p>Тема 4. Антична лірика: Архілох, Алкей, Сапфо, Тіртей, Анакреонт, Піндар.</p>
	<p>Тематична й жанрове новаторство поетів-олександрійців: Каллімах, Аполлоній Родоський, Феокрит.</p>
	<p>Тема 5. Етапи розвитку давньогрецької трагедії. Есхіл “Орестея”, “Прометей закутий”.</p>
	<p>Софокл “Цар Едіп”, “Антигона”.</p> <p>Еврипід “Медея”, “Іфігенія в Авліді”.</p>
	<p>Жанр трагедії в римській літературі. Лівій Андронік. Гней Невій. Квінт Енній. Луцій Анней Сенека.</p>
	<p>Тема 6. 1. Творчість Аристофана. Комедії “Вершники”, “Хмари”, “Жаби”.</p>

	<p>2. Новоаттична комедія – комедія доби еллінізму. Комедіографія Менандра “Відлюдник”, “Третейський суд”.</p> <p>3. Комедіографія Плавта: “Скарб”, “Хвальковитий воїн”.</p> <p>4. Традиції новоаттичної комедії в творчості Теренція: “Свекруха,” “Брати”.</p> <p>Тема 7. Давньогрецька проза і її різновиди. 1. Історична проза – Геродот. Фулідід. 2. Жанр літературного портрету Ксенофонта. 3. Ораторська проза. Демосфен. 4. Філософська проза. Платон “Діалоги”. 5. Аристотель. Трактат “Поетика”.</p> <p>Тема 8. 1. Елліністична проза. Пізньогрецький роман. 2. Плутарх. “Порівняльні життєписи”. 3. Сатирична література Лукіана. 4. Художня проза. “Дафніс і Хлоя” Лонга.</p> <p>Тема 9. 1. Місце Вергілія в римській літературі. 2. «Георгіки», «Буколіки». 3. «Енеїда».</p> <p>Тема 10. 1. Творчість Горація – основоположника римського класицизму. 2. Доля і творчість Овідія.</p> <p>Тема 11. Прозові жанри в римській літературі. Ораторська проза. Марк Туллій Цицерон: - трактати про ораторське мистецтво («Про оратора», «Брут», «Про знаменитих ораторів» та ін.); - політичні та філософські трактати («Про державу», «Про закони», «Про обов’язки» тощо); - судові промови.</p> <p>Історична проза. Тіт Лівій “Римська історія”. Публій Корнелій Тацит.</p> <p>Тема 12. 1. Художня проза. Луцій Апулей “Метаморфози” (“Золотий осел”). 2. Сенека – мораліст: «Моральні листи до Луцилія». Новаторство Сенеки-трагіка. 3. Римська сатира епохи пізньої Імперії. Ювенал.</p> <p>Питання до екзамену: 1. Антична література та її значення. Періодизація античної літератури. 2. Основні етапи розвитку давньогрецької літератури. 3. Давньогрецький фольклор. Міфологія. 4. Гомер. Основні положення гомерівського питання. 5. Формування давньогрецького героїчного епосу: «Іліада» Гомера. 6. Творення дидактичного та генеалогічного епосів. Творчість Гесіода.</p>
--	---

7. Давньогрецька лірика 7-6 ст. до н.е. Елегійна та ямбічна поезія.
8. Давньогрецький мелос. Сольна та хорова пісня. Особливості віршування.
9. Олександрійська поетична школа. Традиція і новаторство.
10. Давньогрецька драма: походження, основні види, етапи розвитку. Театр у Давній Греції.
11. Грецька трагедія: походження, розвиток, структура. Розуміння трагічного давніми греками. Аристотель про трагедію.
12. Драматургія Есхіла.
13. Драматургія Софокла.
14. Творчість Еврипіда.
15. Грецька комедія: походження, види, структура, етапи розвитку.
16. Творчість Аристофана.
17. Новоаттична комедія. Менандр.
18. Давньогрецька історіографія класичного періоду.
19. Грецька філософія класичного періоду.
20. Ораторське мистецтво у Давній Греції.
21. Давньогрецька проза часів римського панування. Плутарх. Лукіан. Грецький роман I-III ст.
22. Основні етапи розвитку римської літератури. Римська міфологія та історичні легенди.
23. Перші римські поети.
24. Римський театр. Римська комедія: походження, види.
25. Комедії Плавта та Теренція. Особливості методу.
26. Формування жанру сатири. Види сатири в римській літературі. Сатири Луцилія.
27. Римська поезія. Неотерики. Катулл.
28. Філософська поема Лукреція «Про природу речей».
29. Римське красномовство. Цицерон.
30. Історична проза Юлія Цезаря.
31. Творчість Вергілія.
32. Творчість Горація.
33. Римська любовна елегія. Тібул, Проперцій.
34. Творчість Овідія.
35. Сенека – мораліст: «Моральні листи до Луцилія». Новаторство Сенеки-трагіка.
36. Римська сатира епохи пізньої Імперії. Ювенал.
37. Римський роман. Апулей. «Метаморфози, або Золотий осел».
38. Петроній. «Сатирикон».

СПИСОК ОБОВ'ЯЗКОВИХ ХУДОЖНІХ ТВОРІВ ДЛЯ ПРОЧИТАННЯ

Міфи і легенди Стародавньої Греції і Риму (за ред. М.А.Куна).

Гомер “Іліада”, “Одіссея”.

Гесіод “Труди і дні”, “Теогонія”.

Грецька класична лірика: Тіртеї, Архілох, Сапфо, Алкеї, Анакреонт, Піндар.

	<p>Есхіл “Прометей закутий”.</p> <p>Софокл “Цар Едіп”, “Антигона”.</p> <p>Еврипід “Медея”.</p> <p>Аристофан “Жаби”, “Хмари”, “Вершники”.</p> <p>Менандр “Третейський суд”, “Відлюдник”.</p> <p>Плавт “Комедія про горщик”, “Хвальковитий воїн”, “Псевдол”.</p> <p>Теренцій “Свекруха”, “Брати”.</p> <p>Лукрецій “Про природу речей”.</p> <p>Вергілій “Енеїда”, “Буколіки”.</p> <p>Горацій Оди, “Послання до Пізонів”.</p> <p>Овідій “Метаморфози”.</p> <p>Сенека “Едіп”, “Медея”, «Моральні листи до Луцилія».</p> <p>Ювенал Сатири.</p> <p>Апулей “Метаморфози, або Золотий осел”.</p> <p>Плутарх “Порівняльні життєписи”.</p> <p>Лукіан “Бесіди богів”, “Похвала мусі”.</p> <p>Петроній “Сатирикон”.</p> <p>Езоп Байки.</p> <p>Федр Байки.</p> <p>Лонг “Дафніс і Хлоя”.</p>
<p>Критерії контролю та оцінювання результатів навчання</p>	<p>Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою. Бали нараховуються за таким співвідношенням:</p> <ul style="list-style-type: none"> - підготовка до семінарських занять : максимальна кількість 36 балів (12 занять по 3 бали, але мінус три бали за кожне заняття, якщо студент не підготувався, не був на семінарі і не здав теми); - виконання самостійної роботи, індивідуальне науково-дослідне завдання, презентоване під час семінару: максимальна кількість 34 балів; - модулі: максимальна кількість балів 30; <p>Підсумкова максимальна кількість балів 100.</p> <p>При цьому обов’язково враховуються присутність на заняттях; недопустимість пропусків та запізнень на заняття; користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття в цілях, не пов’язаних з навчанням; списування та плагіат.</p>
<p>Інші інформації про дисципліни (політика дисципліни, технічне та програмне забезпечення дисципліни тощо)</p>	<p>Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу:</p> <p>Презентації, лекції, індивідуальні науково-дослідні та творчо-пошукові завдання, самостійна робота з методичними, теоретичними і літературно-критичними джерелами.</p> <p>Технічне забезпечення: Classroom дисципліни</p> <p>Код Classroom</p>
<p>Базова література навчальної дисципліни та інші інформаційні ресурси</p>	<p>Базова література:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Антична література. Греція. Рим. Хрестоматія /Упорядники: Михед Т.В., Якубіна Ю.В. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 952 с. 2. Кун М. А. Легенди та міфи стародавньої Греції. Пер. з рос. – Х., 2008.

3. Словник античної міфології. Укл. Козовик І.Я., Пономарів О.Д. – К., 1989.
4. Давня римська поезія в українських перекладах і переспівах.Хрестоматія. – Львів, 2000.
5. Гальчук Оксана. Антична література: Навчальний посібник для студентів заочної форми навчання. – К.: Вид-во Київського славістичного університету, 2008. – 210 с.
6. Історія давньогрецької літератури [Текст]: курс лекцій: навч. посіб. для студ. ВНЗ / І. П. Мегела. - К.: Видавець Вадим Карпенко, 2007. - 339 с.
7. Історія Римської літератури [Текст]: курс лекцій: навч. посіб. для студ. ВНЗ / І. П. Мегела. - К.: Видавець Вадим Карпенко, 2012. - 356 с.

Інформаційні ресурси

[Олександр Іванович Білецький «Античні літератури»](#)

[Антична естетика](#)

[Антична культура](#)

[Антична філософія](#)

[Давньогрецька література](#)

[Давньоримська література](#)

[Історія літератури](#)

[Свідчення античних авторів про терени України](#)